

Doporučování knih a sdílení četby jako jeden z pilířů klubové práce

Konzultace s expertem

Mgr. Tereza Nakládalová,
metodička a lektorka v oblasti rozvoje dětského čtenářství
25. 7. 2017

Expertní setkání Terezy Nakládalové se uskutečnilo na podnět metodiček a manažerek klubů. Kluby se po několika měsících velmi dobře zabývaly, ve všech probíhá dílna čtení i půjčování knih. Zpočátku byl součástí klubových setkání „sdílecí kroužek“, kdy každé dítě hovořilo o tom, co četlo/případně proč nečetlo doma. Tato část zabrala relativně hodně času a děti, které nehovořily, byly nepozorné, proto se ve většině klubů od této aktivity upustilo. Proto, že se ale jedná o jeden z pilířů, tj. aktivitu, která tvoří základ klubové práce, hledaly manažerky klubů spolu s metodičkami a expertkou Mgr. Terezou Nakládalovou způsob, jak doporučení a sdílení knih realizovat, aniž by to bylo zdouhavé a náročné na pozornost dětí. Níže uvedené postupy jsou soupisem doporučení Terezy Nakládalové.

Obecně se má za to, a podporuje to i řada výzkumů, že vrstevnické doporučení je velmi účinný způsob, jak pomáhat rozšiřovat čtenářská teritoria.

Způsobů, jak si doporučit knihy a hovořit o domácí četbě, je celá řada. „Sdílecí kroužek“ je nejjednodušší metoda, není ale nutné dávat slovo všem dětem. Ve vstupním kroužku mohou hovořit jen ti, kteří přečetli knihu, nebo naopak ti, kteří četli, ale kniha se jim nelíbila. Mohou mluvit jen vylosovaní, rozpočítaní speciálním knižním rozpočítávadlem, které jste si sami vymysleli.

Pro hovory o četbě je možné využívat čtenářské kostky. Děti nemluví pouze o tom, co doma četly, ale odpovídají na otázku, kterou si „hodily“ na kostce. Pro vstupní kruh je také možné využít to, že v klubu jsou vedoucí dvě. Děti je možné si rozdělit na dvě půlky, podle různých klíčů. Např. v jedné skupině zůstanou ty, které doma četly a kniha se jim líbila, v druhé ty, které se k četbě nedostaly, či se jim kniha nelíbila...

Hovory o domácí četbě podporují v dětech názor, že čtení je normální a **není to jen školní aktivita, ale něco, co je běžné dělat i doma**. Proto je velmi důležité, aby se **hovoru o knize účastnily i manažerky – i ony hovoří o tom, co čtou**. Tj. nemusejí uvádět dětskou literaturu, ale tu kterou skutečně čtou ve svém volném čase. Níže je uvedeno několik postupů, které mohou hovory o četbě oživit, zpestřit, případně jim dát řád. Mnohé z nich vycházejí právě ze „sdílecího kroužku“.

Možné způsoby hovoru o domácí četbě

Čtenářské křeslo – v čtenářském klubu je nachystáno křeslo, usedne v něm žák, který se při posledním klubovém setkání přihlásil. Následně hovoří o knize, kterou četl. Přečte i úryvek.

Do křesla může usednout i žák, který se přihlásí přímo při setkání, nicméně v tom případě je obtížné vybrat vhodný úryvek.

Variace na čtenářské křeslo „horké křeslo“ – žák, který usedne do horkého křesla, čeká na otázky a snaží se je zodpovědět. Je dobré, pokud ví předem, že do křesla usedne. Přichází připraven. Může si ale samozřejmě vytáhnout divokou kartu. Pokud se ostatní ostýchají ptát, mohou si hodit kostkou. V křesle se střídají pouze ti, kteří knihu přečetli. Výjimečně (kvůli nedostatku času) se může prostrídat i více žáků.

Žák může také hovořit za vybranou postavu. Tj. mluví v první osobě, nejprve se jako postava představí. Ostatní mu kladou jakékoliv otázky.

Den opuštěných knih – Na začátku setkání hovoří ti žáci, kteří svou knihu nedočetli, zkusí i přečíst tu část, kde skončili. Snaží se zformulovat, proč knihu nedočetli. Je možné vytvořit i nástěnku, kam žáci budou názvy takových knih zapisovat. Případně tam napíší své vzkazy knize (*Anno Karenino, je mi to líto, ale zatím Tě nedočtu. Moc nechápu příběh Kitty, navíc už vím, jak dopadneš. Stoletý staříku, neměla jsem na Tebe chodit do kina. Ted' už mě v čtené podobě nebavíš. Vtipy už znám.*)

Čtenářský strom – z každé knihy, kterou žáci přečtou, vypíší jeden úryvek „na list“, na druhou stranu napíší jméno autora a název knihy a pověsí ho na strom. Na začátku klubového setkání žáci v kroužku přečtou svůj úryvek a zmíní, z jaké knihy pochází.

Čtenářské překvapení – žák, který přečte knihu, ji vloží do putovního obalu (např. do dárkové tašky) a při vstupním kroužku řekne, že přečetl tuto knihu a chtěl by ji doporučit např. Oldovi a řekne proč. Dárkový balíček pak předá, bude-li „obdarované“ dítě chtít, může si pak knihu půjčit a přečíst.

Knihy – tulačka – výše zmíněnou aktivitu lze dělat i putovně – manažerka klubu začne a knihu „daruje“ některému z dětí, následně, až ji přečte, ji dítě zase může „darovat“ někomu jinému. Takových putovních knih může být několik.

Čtenářská záložka – Žáci si přinesou knihy, které čtou doma/přečetli je. Vyberou zajímavé místo a záložkou ho založí. Na záložku napíší např.: „*Přečti si druhý odstavec. Mně přišel hodně legrační. Petr*“. Knihu vystaví na určené místo. Následně si žáci vyberou z vystavených knih a přečtou si doporučenou část. Na záložku pak napíší, zda je úryvek zaujal, či nikoliv. Vzkaz píše přímo čtenáři. Záložku je možné používat opakovaně.

Čtenářské zápisníky – na konci čtenářských zápisníků je formulář k zápisu knih, které si žáci chtějí přečíst. Při sdílení četby mohou mít žáci zápisník otevřený, a pokud je kniha zaujme, zapíšou si titul. Při individuálním hovoru o četbě při vrácení knih se manažer klubu může ptát i na to, co má dítě zapsáno, tj. co si plánuje přečíst, zda to přečetlo... Krom toho, že si děti vedou záznamy o tom, je zaujalo, vidí, že se manažer klubu zajímá o jejich vlastní četbu.

Dopis poštou – vyzvěte žáky ke hře: každý si vyzvedne obálku se známkou, vylosuje si jednu adresu spolužáka, a jemu napíše krátký dopis, v němž mu doporučí knihu (čtenář by ji měl mít přečtenou). Jméno vylosovaného uchovají v tajnosti.

Při dalším klubovém setkání děti hovoří o tom, co jim bylo doporučeno. Zároveň si prohlížejí obálky knih, resp. knihy samotné, případně se čtenáře doptávají. Poslání poštou je pro děti neobvyklé, spjaté s tajemstvím..., napětím...

Čtenářský plakát – děti vytvoří koláž jako upoutávku na knihu, která se jim líbila. Následně plakáty vystaví.

Knihy knih - vytvořte si nástěnku, kam nalepíte sešity (ručně dělané, případně tenké koupené A5, barevně obalené) – dobrodružné knihy, zábavné knihy, smutné knihy, poučné knihy, nedočtené knihy.... Děti do sešitků zapisují přečtené/nedočtené knihy. Mohou také vybrat jakoukoliv větu, případně dopsat komentář.

První věta – na vyhrazené místo napište první větu knihy, které se Vám a Vaším žákům líbí. Bude zajímavé sledovat, že někde tvoří první větu jen jedno slovo...

Knížní alfabox – vytvořte si klasický alfabox, tj. vytvořte abecední tabulku. Pokud dítě přečte nějakou knihu, napíše ji pod začáteční písmeno. Na začátku setkání se můžete ptát, kdo přečetl jakou knihu....resp. kdo může doplnit alfabox.

Čtenářské karty – pokud děti nepoužívají poslední stránky v čtenářském zápisníku (seznam knih, které si chtějí přečíst), mohou si vytvořit vlastní čtenářský list, seznam knih, které je zaujaly a chtějí si přečíst. List si mohou připravit na začátku školního roku. Může mít podobu knížečky a děti si ho mohou nechávat v klubové místnosti či si ho nosit domů. Používají ho, když ostatní mluví o četbě, nebo když se sami rozhodují, co číst při dílně čtení.

Přečetl jsem první – vytvořte nástěnku z obálek nových/doporučených klubových knih. Každé dítě, které knihu přečte, napíše pod obálku své jméno. Hovořte s dětmi o tom, co na nástěnku zapisují. Aktivita slouží k doporučování knih manažerem a současně k doporučování si knih navzájem mezi dětmi z klubu i těmi, které nechodí.